
Dyp hjernestimulering på 1950-tallet

MEDISINEN I BILDER

ESPEN DIETRICH S

espen.dietrichs@medisin.uio.no

Nevrologisk avdeling

Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet

og

Institutt for klinisk medisin

Universitetet i Oslo

Espen Dietrichs er overlege og professor i nevrologi.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Bildet er tatt på EEG-laboratoriet på Gaustad sykehus i Oslo på 1950-tallet og viser en av de aller første pasientene i verden der dyp hjernestimulering er brukt mot Parkinsons sykdom. Den supplerende videofilen viser effekten av stimulering hos to pasienter. Merk hvordan skjelvingen stopper så lenge stimuleringen pågår (rødt og grønt lys tennes på instrumentpanelet), forbigående ved kortvarig stimulering hos den første pasienten og vedvarende ved langtidsstimulering hos den andre.

Overlege Carl Wilhelm Sem-Jacobsen på Gaustad sykehus brukte dyp hjernestimulering til å kartlegge hjernen før operasjoner, særlig ved Parkinsons sykdom. Nevrokirurger fra Rikshospitalet opererte inn spesialkonstruerte elektroder, og Sem-Jacobsen foretok både elektrisk stimulering og registrering som pågikk over mange uker. Konspirasjonsteoretikere hevdet at han eksperimenterte for CIA for å styre personligheten. En offentlig granskingskommisjon renvasket ham lenge etter hans død, men detaljene fra Sem-Jacobsens virksomhet har allikevel forblitt ukjente (1).

Ved hjelp av Sem-Jacobsens familie har jeg klart å finne igjen viktig dokumentasjon som har vært savnet i 60 år. Blant annet fant vi hans unike film- og fotosamling på en låve utenfor Jevnaker. Bildet og videoen vist her stammer fra dette materialet og dokumenterer hvordan Sem-Jacobsen forsøkte dyp hjernestimulering hos parkinsonpasienter på Gaustad sykehus. De bekrefter tidligere antagelser om at han var den aller første i verden til å prøve dette (2). Sammen med filmene publiserte nevrolog Karl Hartviksen og Sem-Jacobsen en artikkel med diagrammer som viser at stimuleringen ikke bare virket på skjelving, men også på bradykinesi og rigiditet (3). Én av filmene forteller at stimuleringen skjedde helt i nærheten av nucleus ruber i

hjernestammen. Til sammen gir filmene og diagrammene derfor sterke holdepunkter for at Sem-Jacobsen stimulerte i dagens foretrukne målområde, nucleus subthalamicus, nesten 40 år før noen andre (1).

Sem-Jacobsen var vel så mye oppfinner som medisinsk forsker, og lite av hans aktiviteter er publisert i fagfelleverderte tidsskrifter. Bildene og filmene dokumenterer at han var en pioner innen dyp hjernestimulering (1).

Artikkelen er fagfelleverdert.

REFERENCES

1. Dietrichs E. Carl Wilhelm Sem-Jacobsen: Aerospace Neurophysiology and Deep Brain Stimulation Pioneer. *Neurology* 2022; 98: 199–203. [PubMed][CrossRef]
2. Hariz MI, Blomstedt P, Zrinzo L. Deep brain stimulation between 1947 and 1987: the untold story. *Neurosurg Focus* 2010; 29. doi: 10.3171/2010.4.FOCUS10106. [PubMed][CrossRef]
3. Hartviksen K, Sem-Jacobsen CW. The effect of surgical and medical treatment of Parkinson's disease. *Acta Neurol Scand Suppl* 1963; 39 (suppl 4): L4, 237–49. [PubMed][CrossRef]

Publisert: 6. juli 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0121
Mottatt 11.2.2022, første revisjon innsendt 28.4.2022, godkjent 16.5.2022.
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 11. juli 2026.